

Obsah

PŘEDMLUVA 13

I. LÉTA MLÁDÍ A ZRÁNÍ 17

Narození Jošta a dalších dětí markraběte Jana Jindřicha 17 Jejich výchova a sňatková politika Jana Jindřicha a Karla IV. 19 Válka s Uhry r. 1362 21 Jednání o protiturecké výpravě a mírové iniciativě v Evropě r. 1364 22 Tažení Jana Jindřicha do Srbska r. 1365 23 Konflikt s pány z Kunštátu 23 Druhá závěť Jana Jindřicha, jeho další sňatky 24 Druhá římská cesta Karla IV. 26 Nová střetnutí s Uhry 28 Joštovo spříznění s Vladislavem Opolským 29 Třetí závěť Jana Jindřicha 30 Boje v Braniborsku a na Moravě r. 1371 31 Jošt spoluvládce Jana Jindřicha 32 Jeho vnitřní a zahraniční politika 33 Dobyetí Braniborska Karlem IV. r. 1373 a další souvislosti 35 Chování Jana Soběslava 38 Jednání o sňatku Karlova syna Zikmunda s dcerou uherského krále Ludvíka Marií 39 Cesta Karla IV. do Německa r. 1375, Joštova účast na ní 41 Smrt Jana Jindřicha 42

Poznámky k I. kapitole 42

II. O DOBĚ A SPOLEČNOSTI 47

Krise společnosti, její ekonomické příčiny, politické a ideologické projevy 47 Karlova snaha o vytvoření universální evropské monarchie, jeho vztah k Moravě 49 Majetkové postavení Jana Jindřicha 50 Jeho finanční politika 51 Postavení měst paňovnických a poddanských 57 Role šlechty, její vztah k Janu Jindřichovi 77 Postavení církve 80 Snahy o církevní reformy, Jan Milíč z Kroměříže, lidové kacířství, inkvisice 81 Vztahy k Židům 91 Postavení poddaných, zemědělská výroba,

snahy o právní regulaci situace poddaných 93 Moravské hrady a tvrze 95 Obchodní cesty 97 Mincovníctví, hornictví, sklářství 99 Ceny a mzdy 101 Rozdělení Moravy na cúdy 102 Trestní právo a jeho prameny 103 Knížectví opavské 105 Odhad stavu obyvatelstva 106

Poznámky k II. kapitole 106

III. JOŠT ZAČÍNÁ VLÁDNOUT 113

Pohřeb Jana Jindřicha 113 Joštovy první samostatné kroky ve vnitřní a zahraniční politice 114 Komplikace s Janem Soběslavem 116 Joštova cesta do Německa r. 1376 118 Úsilí o vyřešení konfliktů s Janem Soběslavem 120 Závět Karla IV. 120 Konečná úmluva s Janem Soběslavem 122 Dělení Opavska 123 Vztah k biskupovi Janovi ze Středy, městu Brnu a Znojmu 124 Joštova cesta do Mariazell, jeho snahy o zajištění bezpečnosti v zemi 125 Joštův soukromý život, markrabě Prokop, církevní dráha Jana Soběslava 127 Konflikt v Olomouci a mezi pány ze Šternberka 128 Politika vůči Uhrám a Polsku 130 Zástava Kladska 130 Rodinné záležitosti Joštových sourozenců 131 Nepokoje v Brně r. 1378 131 Pauperisace pánů z Vildenberka 132 Církevní schisma r. 1378 133 Joštův vztah k Olomouci 135 Smrt Karla IV., nástup Václava IV. 135 Rozdělení Evropy a českých zemí v důsledku papežského schismatu, role markraběte Prokopa 137 Svatba Joštovy sestry Anny s Petrem ze Šternberka 137 Joštův přechod na stranu avignonského papeže 140 Joštovo střetnutí s olomouckou kapitulou, zostření situace ve střední Evropě, klatba nad Joštem 142

Poznámky k III. kapitole 147

IV. BRATROVRAŽEDNÁ VÁLKA 151

Joštova snaha o zbavení klatby prostřednictvím biskupa Jana ze Středy, přechod na stranu římského papeže, další konflikty s olomouckým biskupstvím a jejich řešení 152 Politické spojenectví českých zemí s Francií 155 Morová epidemie r. 1380 155 Prohloubení napětí ve vztazích s markrabětem Prokopem 156 Sněm 26. července 1380 157 Jan Soběslav biskupem litomyšlským 159 Cesta Václava IV. do Uher 160 Smrt Jana ze Středy 160 Marné snahy o řešení napětí mezi Joštem a Prokopem 161 Napětí ve Vratislavi a v Polsku 163 Politické jednání v Anglii 164 Politici Václava IV. 165 Popská válka ve Vratislavi 167 Jindřich Parlář 168 Stoupenci markraběte Prokopa 169 Schaumberská válka 169 Vypuknutí války mezi Joštem a Prokopem, její průběh 170 Mezinárodní souvislosti této války 172 Snaha Václava IV. o řešení války v souvislosti s jeho říšskou politikou 175 Příměří a smír mezi Joštem a Prokopem, ukončení popske války, pokračování dalších konfliktů 178

Poznámky k IV. kapitole 180

V. VE VÍRU RODOVÉ POLITIKY 185

Zikmundovy komplikace v Polsku 187 Církev neuznává smír mezi Joštem a Prokopem 188 Politika Jošta a Prokopa vůči šlechtě a církvi 189 Joštovy kroky v knížectví opavském 192 Vývoj v Polsku 193 Václavova aktivita v říšské politice a vůči Francii 195 Jošt říšským vikářem 196 Václavův obrat v říšské politice 196 Joštova podpora Zikmunda v Polsku 197 Ohniska nepokojů na Moravě 198 Joštovo jednání v Itálii 199 Zikmundovo tažení do Polska r. 1383 199 Joštův dvůr a jeho srovnání s dvorem Václava IV. 200 Joštova spolupráce s Václavem IV. v německých záležitostech 203 Konflikt arcibiskupa Jenštejna s Janem Soběslavem a Václavem IV. 205 Řešení politické situace v Německu, Uhrách a Polsku 205 Joštova a Prokopova obdarování 207 Význačné stavby v první polovině 80. let 14. století 209 Páni z Hradce a z Lichtenštejna 210 Joštovo jednání s Vladislavem Opolským, Vladislavova koupě Krnovska 212 Násilnosti papeže Urbana VI. 213 Václavovy akce proti Židům 213 Jan Zhořelecký 214 Joštův zásah proti Smilovi ze Šternberka 214 Příprava tažení do Uher 215 Obrat Vladislava Opolského v polské politice 218 Tažení do Uher, Joštovo a Prokopovo získání části Slovenska 218 Karel Malý Dračský 222 Vznik polsko-litevské unie 223 Opětovné rozbroje na Moravě 225 Další tažení do Uher r. 1386 226 Joštovy a Prokopovy vztahy vůči šlechtě a městům 228 Protipolská politika Vladislava Opolského 231 Zajetí královen Alžběty a Marie, Zikmundova snaha o jejich vysvobození 231 Pokus o získání biskupství olomouckého pro Jana Soběslava 234 Akce krále Vladislava Jagiella proti Vladislavovi Opolskému 235 Zikmund uherským králem 235 Vývoj v aquilejském patriarchátu 237 Václavovy snahy o abdikaci z trůnu krále římského 237 Jednání Jošta a Prokopa se Zikmundem 238 Joštovy kroky ke stabilitě poměrů na Moravě 240 Zikmund Huler 242 Jan Soběslav patriarchou aquilejským 243 Salzburská a pasovská válka 243 Jošt a Brno 244 Jošt vrací Kladsko a získává Lucembursko 244 Jošt a Prokop vrací Zikmundovi západní Slovensko a získávají Braniborsko 246

Poznámky k V. kapitole 247

VI. POLITICKÁ DRAMATA PŘEDEHROU NOVÝCH STŘETŮ 255

Popis Lucemburska a Alsaska 256 Popis Braniborska 258 Založení kláštera v Dolanech 263 Jan Soběslav mezi olomouckým biskupstvím a aquilejským patriarchátem 264 Popis aquilejského patriarchátu 264 Činnost Jana Soběslava po příchodu do aquilejského patriarchátu 267 Joštova cesta do Braniborska r. 1388 269 Řád německých rytířů a Nová Marka braniborská 270 Zikmund contra Vladislav Jagiello 273 Václavův odvrát od snah o abdikaci z trůnu krále římského 274 Landfrýd na Moravě a jeho mezinárodní souvislosti xx Joštův vztah vůči Znojmu, Brnu a bratru Prokopovi 278 Dobývání Boskovic, Vícova a Vraní Hory 279 Ohlasy pogromu v Praze r. 1389 u Jošta 280 Nepřátelství Jana Soběslava s rodem de Savorgnano 282 Přepadení vévody Viléma VII. Geldernského 284 Následky pokusu Vladislava Opolského o ovládnutí Krakova 285 Jošt znovu říšským vikářem pro Itálii 287 Václav IV., Polsko a řád německých rytířů 287 Spory s Míšeňskem 288 Založení kláštera ve Fulneku, politika olomouckého biskupství 288 Řešení sporů

s Míšeňskem a pasovským biskupstvím 290 Jošt kupuje od Vladislava Opolského Krnovsko 291 Situace v moravských městech r. 1390 292 Vztahy Václava IV. a Jošta vůči Polsku, útok markraběte Prokopa na Vladislava Opolského 294 Joštovy snahy o řešení napětí v aquilejském patriarchátu xx Sjezd v Bratislavě 1390 296 Joštova cesta do Braniborska 1390 297 Obléhání Vilna řádem německých rytířů 299 Václav IV. mezi papeži římským a avignonským 300 Závěr Joštovy cesty do Braniborska 301 Papežská klatba nad Janem Soběslavem 302 Spor řádu německých rytířů o řížské arcibiskupství a jeho dozvuky 303 Vpád Vladislava Opolského na Moravu a jeho následky 305 Vojenské úderý krále Vladislava Jagiella proti Vladislavovi Opolskému 309 Cesta Jana Soběslava do českých zemí 310 Nepokoje v Jihlavě r. 1391 311 Neklid v Braniborsku 312 Založení kláštera v Prostějově 313 Kroky Václava IV. proti Joštovi 314 Sjezd v Bratislavě a plány na dělení Polska 315 Opětovné nabídky Nové Marky Braniborské řádu německých rytířů 316 Joštovy pokusy o smír s Prokopem 318 Zikmundova politika po schůzce v Bratislavě 318 Vladislav Jagiello zapojuje markraběte Prokopa do svých politických cílů 319 Jednání Vladislava Opolského s řádem německých rytířů o dělení Polska a souvislost s cestou hraběte Jindřicha z Derby 323 Vražda concordijského biskupa Augustina 326 Napětí v Braniborsku 326 Vpád hraběte ze St. Pol do Lucemburska 327 Řád německých rytířů a všeobecná krize církve 329 Akce Václava IV. proti arcibiskupovi Jenštejnovi a podíl markraběte Prokopa na nich 329 Smrt Jana z Pomuka jako podnět k novým bojům 333

Poznámky k VI. kapitole 334

VII. VŠEOBECNÝ KONFLIKT MEZI LUCEMBURKY PROPUKÁ 343

Tábory stoupenců Jošta a Prokopa 343 Charakter válek na sklonku 14. století 345 Joštovo jednání s Florencií, Jan Soběslav 346 Příměří v českých zemích 347 Průběh války v Braniborsku a Polsku 348 Nové vzplanutí bojů v českých zemích 350 Pokus o otrávení krále Václava IV. 350 Znojemská úmluva 351 Pokusy o mírové řešení sporů 352 Vznik české panské jednoty 354 Přípravy na její střetnutí s králem 355 Zajetí krále Václava IV. v květnu 1394, průběh bojů za jeho osvobození 359 Boje na Moravě a v Braniborsku 365 Zavraždění Jana Soběslava 368 Konflikt pánů z Lichtenštejna s rakouským vévodou Albrechtem III. 369 Další posílení panské jednoty 371 Obnova bojů 373 Joštovo vyjednávání s Václavem IV. 375 Nový útok hraběte ze St. Pol na Lucembursko 378 Václavovy akce proti Joštovi 381 Spojenectví s Polskem 382 Nové boje 385 Akce řádu německých rytířů proti Václavovu spojenectví s Polskem 386 Úmluva mezi Joštem a Prokopem 389 Odstavení Jana Zhořeleckého, vzestup vlivu krále Zikmunda v Čechách 391 Smrt Jana Zhořeleckého 393 Úmluvy mezi Václavem IV. a panskou jednotou 394

Poznámky k VII. kapitole 396

VIII. INTERMEZZO 403

Stavební a umělecký vývoj 403 Napětí ve vztazích Václava IV. a Jošta 405 Akce Vladislava Jagiella proti Vladislavovi Opolskému 406 Prostřednictví Viléma I. Mí-

šeňského 407 Zimundova porážka u Nikopole 410 Řád německých rytířů a Litva 411 Jednání s Vilémem I. Míšeňským, Joštovy zisky 412 Prokopova výprava do Liptova 415 Odhalení Hulerových machinací ohledně peněz pro opolská knížata 417 Popis Horní a Dolní Lužice 419 Napětí v Německu 425 Karlštejnské vraždy a jejich důsledky 427 Jednání mezi Uhrami a Polskem 432 Joštovo zabránění komendy ve Slavkově 435 Jeho jednání s Florencií 435 Václavova cesta do Německa 436 Joštova snaha o urovnání situace na Moravě, jednání s Prokopem 438 Václavova cesta do Francie, návrat do Německa 440 Salinská smlouva 442 Společný postup Jošta a Prokopa za nepřítomnosti Václava IV. 444 Joštův odjezd do Braniborska 447 Návrat Václava IV. do Čech 448 Iniciativa Francie k odstranění papežského schismatu 449 Prokopovo získání hejtmanství v Horní Lužici 450

Poznámky k VIII. kapitole 450

IX. HŘMOT OBRNĚNÝCH JEZDCŮ 455

Joštovy akce v Braniborsku 456 Propuknutí třetí etapy válek mezi Joštem a Prokopem v Horní Lužici 457 Šíření bojů odtud do dalších zemí 463 Exkomunikace Prokopa a jeho stoupenců 4. března 1399 464 Komplikace v Německu 468 Boje s panskou jednotou v Čechách 469 Prokopovo tažení do Horní Lužice 471 Válka na Moravě 472 Zostření klatby na markraběte Prokopa 1. července 1399 474 Vojenský zákrok krále Zikmunda proti držávám markraběte Prokopa v Liptově 475 Porážka Poláků a Litevců na Vorskle a její následky pro spojenectví s markrabětem Prokopem 477 Přípravy na odstranění Václava IV. z trůnu krále římského 478 Dojednání intervence krále Zikmunda v českých zemích vůči markraběti Prokopovi 480 Zikmundovo tažení na Moravu a do Čech 1399–1400 481 Prokopovo dobytí Znojma 484 Korunovace královny Žofie 486 Dobytí Plankenberka a Tepence 486 Jednání o příměří mezi Joštem a Prokopem 488 Přípravy a provedení sesazení Václava IV. z trůnu krále římského 489 Reakce Václava IV., Zikmunda, Jošta a nového římského krále Ruprechta Falckého 492 Zikmundovo obléhání Ratiboře a návrat do Uher 498 Boje s Ruprechtem Falckým 499 Joštův přechod na stranu Ruprechta Falckého 501 Zikmundovo zajetí uherskou šlechtou v r. 1401 503 Válka na Moravě v r. 1401 504 Intervence vévody Ludvíka Orleánského v Lucembursku 508 Joštův pobyt v Braniborsku 1401 508 Společný postup Jošta a Prokopa v Uhrách 511 Snahy o smír mezi stranami 513 Prokopovo jednání s Ruprechtem Falckým a jeho přechod na jeho stranu 513 Intervence Míšňanů v Čechách 515 Úmluvy mezi Václavem IV. a českým panstvem 517 Osvobození krále Zikmunda ze zajetí uherské šlechty 518 Jošt a Prokop ve spojení s Václavem IV. 521 Jednání se Zikmundem o přípravě Václavovy korunovační cesty do Itálie a o urovnání poměrů v českých zemích 522 Nespokojenost Václava IV. a Prokopa s výsledky jednání 525 Přepad Jihlavy 20. února 1402 526 Václavovo druhé zajetí 6. března 1402 528 Joštův pobyt v Olomouci a Brně 529 Prokopův útěk do severních Čech, vyjednávání s řádem německých rytířů a markrabětem Vilémem I. Míšeňským 530 Vilémovo obléhání Dohny a intervence v severních Čechách 532 Prokopův útěk na Bezděz, jeho tamní obležení vojskem krále Zikmunda a zajetí 533 Odvlečení Václava IV. a Prokopa Zikmundem do Rakouska 535 Prodej Nové Marky řádu německých rytířů 535 Válka proti Zikmundovým stoupencům v Čechách, Joštův přechod na stranu Václava IV. 536

Jeho převod zástavy Lucemburska na Ludvíka Orleánského 537 Další akce proti Zikmundovi 540 Joštova cesta do Braniborska 1402 542 Internace Václava IV. ve Vídni, Prokopovo uvěznění v Bratislavě 543 Zikmundovo vojenské tažení do Čech 545 Joštovo jednání s protizikmundovskou opozicí v Uhrách 550 Příměří se Zikmundem 551 Obnovení bojů 552 Zikmundova střetnutí s opozicí v Uhrách 553 Jošt v Braniborsku 1403 555 Václavův útek z internace ve Vídni 559 Společný postup Jošta a Václava IV. 559 Polské dobývání hradu Šostýna 564 Příprava schůzky mezi Václavem IV. a Vladislavem Jagiellem ve Vratislavi 565 Zásahy proti rušitelům zemského míru 565 Útok Zikmunda a Albrechta IV. Rakouského proti Moravě 566 Joštovo vítězství v Braniborsku 569

Poznámky k IX. kapitole 569

X. PO BOKU KRÁLE VÁCLAVA IV. AŽ K NEJVYŠŠÍ METĚ 581

Jednání s rakouskými vévody 582 Joštovo jednání s řádem německých rytířů 584 Následky válek a částečná obnova právního života 586 Nepokoje na rakouskomoravské hranici 586 Vzrůst napětí mezi řádem německých rytířů a Polskem 588 Joštovo jednání se Zikmundem, propuštění markraběte Prokopa ze zajetí 589 Wilsnacký zázrak a Joštovo seznámení se s M. Janem Husem 590 Poprava podkomořího Hulera 591 Povstání ve Zhořelci a Budyšíně a Joštovo tamní vyjednávání 593 Prokopovy poslední politické kroky na Moravě a jeho smrt 595 Komplikace ve vztazích s Míšeňskem 597 Právní život na Moravě 598 Rozepře s Heraltem z Kunštátu a aktivisace bojových družin 600 Neklid v severních Čechách a pád hradu Königsteinu 603 Boje v Dolní Lužici 604 Střetnutí mezi rakouskými vévody 607 Růst napětí v Nové Marce 609 Další boje v r. 1407 612 Zavraždění vévody Ludvíka Orleánského a návrat Lucemburska do Joštova držení 619 Nové války v rakouských zemích 624 Boje v Braniborsku a Dolní Lužici 628 Joštovy akce proti hradu Drebkau 628 Potrestání Budyšína za povstání 631 Joštův dlouhodobý pobyt v Braniborsku 632 Svatba vévody Antonína Brabantského s Alžbětou Zhořeleckou 635 Akce proti bojovým družinám na Moravě a v jižních Čechách 637 Dekret kutnohorský 639 Příprava koncilu v Pise a jeho průběh 641 Válka mezi Polskem a řádem německých rytířů 643 Jednání s příslušníky bojových družin na Moravě a jejich angažovanost ve válce v Polsku 646 Joštův pokračující pobyt v Braniborsku a úmrtí jeho manželky 647 Jednání mezi Václavem IV., Zikmundem a Polskem 651 Obnovení nepřátelství mezi Polskem a řádem německých rytířů 656 Smrt Ruprechta Falckého 657 Zmar jednání mezi Polskem a řádem německých rytířů a opětovné zahájení bojů 658 Bitva u Grunwaldu a obléhání Malborku 662 Jednání o kandidáty na nového krále římského a jejich provázanost s válkou v Polsku 668 Sněm ve Frankfurtu 670 Volba krále Zikmunda 671 Volba markraběte Jošta 672

Poznámky k X. kapitole 673

XI. MARKRABĚ ODCHÁZÍ ZE SCÉNY 683

Další boje mezi Polskem a řádem německých rytířů 683 Napětí mezi stoupenci a protivníky M. Jana Husa 687 Zajetí biskupa Jana Kropidla 689 Joštovy kroky po zvolení králem římským 690 Úsilí o jednání mezi Joštem a Zikmundem o vyřešení sporů o římský trůn 691 Joštova nemoc a smrt 695 Pověsti o jeho otrávení 696 Joštův pohřeb a další osudy kosterních pozůstatků 698 Joštovo politické dědictví 699 Zikmundovo odstoupení Braniborska Hohenzollernům 703 Vývoj v Rakousku a Lucembursku 704 Toruňský mír a mír Polska se Zikmundem, spišská zástava 705 Akce Václava IV. k likvidaci české bailie řádu německých rytířů 706 Dozvuky sporů s knížaty opolskými a Janem Kropidlem 707 Poměr Joštových stoupců k dalšímu vývoji husitského hnutí 707 Hodnocení Joštovy osobnosti 708

Poznámky k XI. kapitole 708

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY 711

JMENNÝ REJSTŘÍK 729
MÍSTNÍ REJSTŘÍK 791

PŘÍLOHY:

1. ITINERÁŘ MARKRABĚTE JOŠTA 804
2. ITINERÁŘ MARKRABĚTE PROKOPA 822
3. ITINERÁŘ MARKRABĚTE JANA SOBĚSLAVA 826